

OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÇOCUKLARIN FİZİKSEL İSTİSMAR VE İHMALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

VALUATION OF THE SCHOOL HEADMASTERS AND TEACHERS' VIEWS ON CHILDREN'S PHYSICAL ABUSE AND NEGLECT

Arş. Gör. Uzm. Cansu SOYER*

Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi,
Lefke – K.K.T.C

cansusoyer@hotmail.com

Özet

Çocuk istismarı ve ihmalleri türleri içerisinde fiziksel istismar ve ihmal en sık görülebilen ve en yaygın olarak karşılaşılabilen istismar türüdür. Fiziksel istismar ve ihmal, çocuk üzerinde sorumluluğu, gücü olan veya çocuk tarafından güvenilen bir ebeveyn veya kimsenin, makul ölçülerde kontrolü altında olan biretkileşim veya etkileşimsizlik nedeniyle çocuğun gerçek zarara uğramasına veya potansiyel bir zarartehdidine maruz kalmasına neden olmaktadır. Fiziksel istismar ve ihmal; çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve çocuğu fiziksel ya da duygusal vb diğer tüm istismar dahilinde yer alan türleri açısından ona zarar verilecek şekilde göz ardı edilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Bu araştırmada okul yönetici ve öğretmenlerinin hangi davranışları fiziksel istismar ve ihmal olarak kabul ettiği, bu davranışlardan hangisi ile daha sık karşılaştıkları konusundaki kişisel görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi'ne bağlı iki devlet okulunda yapılmıştır. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, iki ayrı okulda toplamda 30 olmak üzere, 5 okul yöneticisi ve 25 öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların elde edilen bulgular doğrultusunda fiziksel istismar ve ihmal kolay ifade ederek tanımlayabildikleri ortaya çıkmıştır. Tüm Katılımcılar, hiçbir çekinceleri olmadan verilen bilgilendirme doğrultusunda düşüncelerini açıkça ifade etmişlerdir. Fiziksel istismar, diğer istismar türlerine bakıldığında daha sıkça karşılaşılabilen ve en yaygın rastlanılan, bununla birlikte belirlenmesi en kolay istismar ve ihmal türüdür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İstismarı ve İhmali, Fiziksel İstismar, Fiziksel İhmal

ABSTRACT

The child abuse and neglect had accepted as a important problem for children in our society and especially for all of the world, recently. The problem of child abuse and neglect, both schoolheadmasters and teachers' positions are very important to identify and prevent it. When the literature are analyzed, the problem of physical abuse and neglect is accepted as the most common problem encountered. Accordingly this study's aims that, the school headmasters and teachers are accept which behaviors as physical abuse and neglect. This study was carried in two different government primary schools that under the T.R.N.C Ministry of Education, Directorate of Primary Education Department. During the research, with the semi-structured interview technique, as a qualitative research method was used. In the two different schools, 5 headmasters and 25 teachers, in total 30 participants were interviewed. In accordance with this purpose the participants of the study, they examined the physical abuse into the 5 themes as; physical violence to the child / child battering, punishment or discipline to child with beating, child's basic needs dont fulfilled such as their nutrition, clothes etc., the children dont protected by parent and finding of the bruises, wounds or burns on the children's body. All of these themes are occurred by the participant's opinions. Although, the most common type of abuse and neglect is examined as a physical abuse and neglect too.

Key Words: Child Abuse and Neglect, Physical Abuse, Physical Neglect

GİRİŞ

1)Fiziksel İstismar

Fiziksel İstismar, istismar türleri içerisinde en sık görülebilen ve en yaygın rastlanılan, aynı zamanda belirlenmesi en kolay istismar türüdür (Polat, 2007a; Dervişoğlu, 2012). En geniş tanımıyla fiziksel istismar 'bir çocuğun kaza dışı yaralanması' olarak tanımlanır (Ludwig, 2000; Vatanserver, 2004). Çocuğun dövülmesi fiziksel istismarın en sık rastlanılan şeklidir. Kaza dışı ya da önlenemez bir takım

* Bu makale Prof. Dr. Gökmen DAĞLI ile Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR danışmanlığında yapılan "İstismar ve İhmal Edilen Öğrencilerin İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

davranışlar sonucunda, çocuğun fiziksel bakımdan zarar fiziksel istismar olarak açıklanmaktadır. Ayrıca, fiziksel istismar gelişmiş ülkelerde en çok bildirim yapılan istismar türüdür (Ludwig, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre fiziksel istismar; “çocuk üzerinde sorumluluğu, gücü olan veya çocuk tarafından güvenilen bir ebeveyn veya kimsenin, makul ölçülerde kontrolü altında olan bir etkileşim veya etkileşimsizlik nedeniyle çocuğun gerçek zarara uğramasına veya potansiyel bir zarar tehdidinde maruz kalmasına neden olmasıdır. Bu durum tek sefer ya da tekrarlayan şekillerde olabilir” (Tugay, 2008; 21).

Çocuğun kaza dışı bir takım nedenlerle yaralanması ya da ailesi tarafından yeterince gözetilmediği bir takım kazalar bu istismar türü altında tanımlanır (Dervişoğlu, 2012). Çocuklar başta ebeveynleri, onlara bakmakla sorumlu kişiler ve diğer yetişkin bireyler tarafından duygusal, zihinsel ya da cinsel gelişimlerini engelleyen veya ruh sağlığına zarar verici bir takım olaylarla karşılaşması bu istismar tanımına girmektedir. Fiziksel istismar; çocuğun sağlığını, gelişimini veya onurunu zedeleyecek bir şekilde güç kullanılması şeklinde tanımlandığı gibi, “vurma, tekmeleme, yakma, ısırma, sarsma, kaynar suyla haşlama, zehirleme, boğmaya çalışma” gibi bir takım davranışları içermektedir. Tüm bu davranışları tanımlama da genel bir açıklama için ise “çocuğun kaza dışı nedenlerle yaralanması” terimi kullanılmaktadır (Şahin, 2014). Fiziksel istismar en yalın şekilde; çocukların onlara bakmakla yükümlü yetişkin bireyler tarafından fiziksel bakımdan zarara görerek, beden bütünlüklerinin bozulmasıdır (Sözen, 2005).

Çocuğa karşı yöneltilen fiziksel istismar, erişkin bir birey tarafından cezalandırma, disiplin, öfke boşaltma veya başka amaçlar doğrultusunda çeşitli yöntemler kullanılarak çocuğa karşı yöneltilen şiddeti içerir (MEB-UNİCEF, 2006). Fiziksel istismar en geniş anlamda ise, “çocuğun kaza dışı yaralanması şeklinde tanımlanırken, aslında bu durum basit bir tokat atmadan, bir alet kullanarak çocuğun yaralanmasına veya ölümüne kadar geniş bir yelpazeyi içermektedir (Tugay, 2008). Fiziksel istismar çoğunlukla duygusal (psikolojik) istismar eşlik edebilmektedir (Polat, 2007a, Dervişoğlu, 2012).

Çocuk istismarının en yaygın şekilde görüldüğü fiziksel şiddet, çocuğu korumak ve kendini korumayı öğretmekle sorumlu ebeveynleri ve aile kurumu ne yazık ki çocukların en sık şiddete maruz kaldığı ortamlardır. Temelde çocuk ebeveynleri ve aile kurumu içerisinde iki nedenden ötürü şiddete uğramaktadır. Birincisi; yaşamın getirdiği sorumluluk ve yükün, ailelerin sıkıntı veya kaygılarının fazla olduğu durumlarda çocuğun yaptığı bir şey ya da söylediği bir sözden ötürü gelişen öfkelerinin kontrol dışında olmasıdır. İkinci neden ise; fiziksel şiddetin çocuğun iyi terbiye edilmesinde ceza için gerekli bir unsur olduğu, bundan dolayı gerekirse çocuğa karşı fiziksel şiddet uygulanmasının yararlılığıdır. Bununla birlikte toplumumuzda, çocuğu terbiye etme yöntemi olarak kabul görmüş dayanın iyi bir seçenek olduğu düşüncesi oldukça yaygındır. Çocukluğunda büyükleri tarafından bu görüşe maruz kalan pek çok kişi, ebeveynleri tarafından uygulanan bu davranışın kendilerine doğruyu öğretmekte yararlı olduğuna inanarak, gerektiği takdirde kendi çocuklarını eğitirken de bu yönteme başvurabileceklerini savunmuşlardır (Şahin, 2014). Yapılan çalışmalar şunu göstermektedir ki, çocuğuna karşı şiddet eğilimi gösteren yetişkinlerin, kendi çocukluğunda da aynı davranışlara maruz kaldığı, şiddet eğiliminin ise değişmeden nesilden nesile devam ettiği görüşüdür (Kurtay, 2007; Yalçın, 2011).

Ailelerinin yanı sıra, çocuğun yakın çevresi veya bazı kurumlarda karşılaşılabileceği istismar davranışları içerisinde, okullarda öğretmenlerin pek çoğunun da dayacağı bir disiplin yöntemi olarak benimsedikleri görülmektedir. Tıpkı aile kurumu içerisinde olduğu gibi çocuğa öğretmeni ya da yakın çevresindeki kişiler tarafından da yaptığı bir davranış veya söylediği bir sözden ötürü de fiziksel şiddet uygulanabilmektedir (Yalçın, 2011). Şahin (2014) Fiziksel İstismar üzerine yayınlamış olduğu çalışmasında, okulda öğretmenlerin fiziksel şiddetine uğrayan çocukların uzun dönemde nasıl

etkilendiklerini, küçük yaşlarda yaşanan fiziksel şiddet davranışlarının ileri dönemlerde özellikle ergenlik dönemi içerisinde suça yatkınlık teşkil ettiğinden söz etmiştir. Bu kişilerde suça yatkınlıkta kişisel ilişkilerin çok önemli olduğu, ailesi ve arkadaşlarıyla olumlu ilişki kuran kişilerin suça yatkınlığının azaldığı görülmektedir şeklinde ifade etmiştir (Şahin, 2014).

Fiziksel istismar ile birlikte görülen şiddet olgusu, günümüzde en ön saflarda yer alan sosyal sorunlardan biridir. “Şiddet”; sert, katı davranış, kaba kuvvet kullanılması, sertlik gibi bir takım sözcük anlamları taşır. Bununla birlikte şiddet, “bir kişiye güç ya da baskı uygulanarak onun isteği veya iradesi dışında bir şey yaptırmak, yapmak”, şiddet uygulama davranışı ise, psikolojik bakımdan acı çektirme, işkence, vurma veya yaralama olarak tanımlanmaktadır. Tüm ülkelerde ve toplumumuzda evde, okulda, çocuklara bakmakla yükümlü kurumlarda, sokakta ya da toplumun farklı alanlarında fiziksel, cinsel, duygusal ya da ekonomik şiddete maruz kalan çocuklar bazen tanık, bazen bizzat mağdur, bazı zamanlar ise uygulayıcı olarak karşımıza çıkabilmektedir. Çocuğa uygulanan şiddeti tanımlamada bir takım yaklaşımlar geliştirilse dahi, hiçbir tanım veya yaklaşım tek başına çocuğa şiddet uygulanmasının nedenlerini açıklayamamaktadır (Yalçın, 2011).

Çocuğa karşı görülen fiziksel şiddetin uygulanması aslında, “gücsüzün güçlüye hükmettiği” dünya düzenini bize yansıtmaktadır. Uygulama şekillerine göre fiziksel istismar genel olarak iki başlık altında incelenmektedir (Polat, 2004; Şahin, 2014).

a) Aletsiz Saldırıları

b) Aletli Saldırıları

a) Aletsiz Saldırıları: Çocuğa karşı uygulanan fiziksel şiddette herhangi bir alet kullanılmadan, çocukta bir takım yaralanmaların (lezyon) oluştuğu istismar şeklidir. Çocuğa karşı tokat ve yumruk atma, dövme, kulağını ve saçını çekmek, çarpmak, fırlatmak, sarsmak, itip-kakmak, teklemek, ısırma, çimdikleme v tırmıklama, ağzına biber sürme, el ile ağzını kapayarak veya suya sokarak boğma, zor kullanarak yemek yedirerek dudak ya da ağız içinde fiziksel hasara uğratma vb. gibi davranışlar bu kapsamda yer almaktadır (Polat, 2007a; Yalçın, 2011).

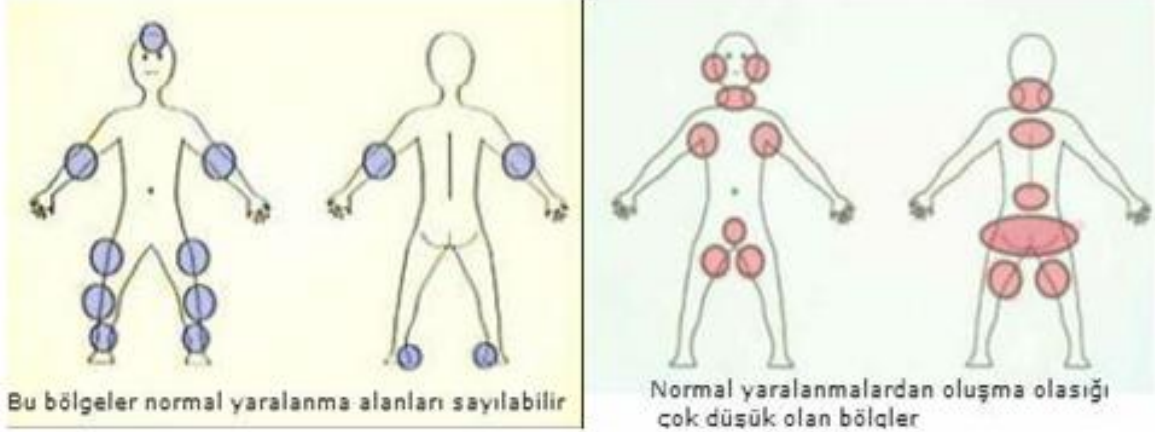
b) Aletli Saldırıları: Çocuğa karşı uygulanan fiziksel şiddette herhangi bir alet kullanılarak çocukta bir takım yaralanmaların (lezyon) oluştuğu istismar şeklidir. Çocuğa uygulanan davranışlarda kullanılan araçlar; kemer, herhangi bir ev eşyası (ütü, tava, telefon vb.), kayış, kamçı, hortum, kalın ip, sigara, sıcak su ve sıcak yiyeceklerdir (Polat, 2007a, Yalçın 2011).

Çocukta Fiziksel İstismarın Bulguları

Deri Bulguları: Fiziksel istismar ile birlikte yaralanmaya bağlı olarak lezyonlar en çok deride görülmektedir. Sıyrıklar, ekimozlar (herhangi bir travmaya bağlı olarak cilt altındaki kılcıl damarların hasarına bağlı olarak kanın cilt altına sızması), kontüzyonlar (ezik yarası) ve yanıklar görülebilmektedir (Polat, 1998).

İskelet Sistemi Bulguları: İnsan vücudunda yumuşak dokudan sonra en fazla etkilenen sistem iskelet sistemidir. İskelet sisteminde oluşan yaralanmalar oldukça fazla sayıda, karmaşık(kompleks) yapıda ve aynı zamanda çökme şeklinde görülüyorsa, sağlık alanında çalışan kişiler bu tür olgularda istismardan şüphelenmelidir. Uzun kemik kırıkları fiziksel istismar olgularında en sık görülen kırık tipidir. Özellikle çocuklarda görülen humerus (önkol ile omuz eklemine arasındaki uzun kol kemiği) kırıkları fiziksel istismarı düşündürmelidir (Polat, 1997).

Çocuklarda gözle görülebilecek normal ve fiziksel istismarı düşündürebilecek yaralanmalar ise aşağıdaki şekildedir:

Kaynak: <http://cocuklaringelisimi.com/2013/09/23/cocukta-istismar-belirtileri/>

Santral Sinir sistemi Bulguları: “Çocuğa İşkence Yapmak, Oluşturulmuş Hastalık Sendromu – MbPS (Munchausen by Proxy Sendromu) – Polle Sendromu ve Sarsılmış Bebek Sendromu (Shaken Baby Sendromu), Zehirlenme ve Su Zehirlenmesi” de bu kapsam da fiziksel istismar uygulama şekilleri arasında yer alan alt başlıklar olarak incelenmektedir.

- **Oluşturulmuş Hastalık Sendromu – MbPS (Munchausen by Proxy Sendromu - Polle Sendromu):** Bu sendrom türü ağır bir fiziksel istismar şeklidir. Çocukta gelişebilecek bir takım fiziksel, duygusal hasara yol açabileceği gibi ölümlerle de sonuçlanabilmektedir. Çocuğa bakmakla yükümlü ebeveyn, bakıcı vb kişilerin bilinçli şekilde özellikle de sağlık bilgisine sahip annelerin çocuğunda belirtiler (uydurma, oluşturulmuş hastalık) yaratması sonucu çocuğu tekrarlayan ve sürekli bir biçimde gereksiz bir takım tıbbi inceleme, yoğun tıbbi bakım ve tedavilerle karşı karşıya bıraktığı klinik bir durumdur (Kuğuoğlu, 2004). Polle Sendromu’nun psikodinamiği ise diğer birçok istismar olgularından farklılık göstermektedir. Genellikle anne baba yararına dikkat çekmek üzere kurgulanan hastalık, çocuğu cezalandırmak ya da zarar vermek amacıyla değildir (Baysal ve Uzel, 1990).
- **Sarsılmış Bebek Sendromu (Shaken Baby Sendromu):** Çocuk üzerinde görülen fiziksel istismarın ağır bir formu olarak bilinen “Sarsılmış Bebek Sendromu” genellikle, 6 ve 15 aylık çocuğun, sık ve sürekli bir şekilde 6 aydan küçük bebeklerin kolları ve gövdelerinden tutmak suretiyle şiddetli bir biçimde sarsılmaları, sertçe havaya atılıp tutulması, zıplattılması, ayaklarından tutularak hızlı bir şekilde döndürülmesi, ayağa veya salıncağa konularak hızlı bir şekilde sallandırılması vb. bir takım davranışlar sonucu bebeğinin başının hızlı hareketler sonucu öne arkaya sallanması, kafatası içerisinde bulunan beyninin hızlı hareket etmesine ve buna bağlı beyin kanaması ile yaygın beyin ödemi gelişmesine neden olur (Yalçın, 2011). En sık 2 yaşın altında görülebileceği gibi bu sendrom 5 yaşına kadar da olabilmektedir. Genelde çocuklar öfkeli ve kızgın ebeveynleri tarafından şiddetlice sallanması sonucu ortaya çıkar. Yapılan araştırmalar sonucunda genellikle, bebeğinin ağlamasının durdurulmaması ve huzursuzluğunun ortadan kaldırılması, bu suçun işlenmesindeki temel etkidir. Dıştan bakıldığında bebek veya çocuk üzerinde hiçbir zedelenmeye rastlanılmaz. Kafatasında oluşan kırık haricinde bir yaşın altındaki çocuklarda ağır kafa içi zedelenmelerinin %95 gibi bir oranı ve kafatasındaki tüm hasarların %64’ü istismara bağlı olarak gelişmektedir. Bu sendrom ise ilk kez 1972 yılında Caffrey’ın “Whiplash Shaken Infant Sendromu” olarak tanımlanmış olduğu

bulguların günümüze “ Sarsılmış Bebek Sendromu” olarak yaygın bir şekilde aktarıldığı halidir (Tugay, 2008).

Tüm bunların yanı sıra diğer bulgular arasında “Çocuğa İşkence Yapmak”, “Zehirleme” ve “Su Zehirlenmesi” de bulunmaktadır.

- **Çocuğa İşkence Yapmak:**

- Çocuğun vücudu üzerinde herhangi bir yerine, gözüne veya kulağına, cinsel organlarına vb. gibi yabancı bir cisim sokmak ya da tuz, toprak, yakıcı-yanıcı bir takım maddeler atmak, sürmek,
- Çocuğun vücuduna iğne batırmak. Bu davranış özellikle uyuşturucu bağımlısı yetişkinler tarafından uygulanır,
- Çocuğu kötü şartlar altındaki bir yere ceza amacıyla kapatmak,
- Çocuğun vücudunun çeşitli bölgeleri üzerinde sigara söndürmek,
- Çocuğun üzerine kaynar ya da soğuk su dökmek,
- Sigara gibi çocuğun vücudunun çeşitli bölgelerini ütü ile yakmak, vb gibi davranışları içermektedir(Yalçın, 2011).

- **Zehirleme:** Çocuğun bilinçli olarak zehirlenmesi herhangi bir kimyasal madde veya ilaçla olabilmektedir. Bunlara örnek maddeler; alkol, sedatif (sakinleştirici-yatıştırıcı) ilaçlar, aspirin, kostik maddeler, insektisitler vb. maddelerdir. Kaza ile alınan ilaç ya da kimyasal maddelerin alımı normal de küçük çocuklar üzerinde hiçbir hayati tehlikeye neden olmaz. Fakat aşırı dozda alındığı takdir de doz aşımı ve hayati tehlike ile saptanan her durumda, çocuğun bir kişi veya kişilerce zehirlenebilmiş olacağı ihtimali düşünülmelidir. Aslında her zehirlenme vakasında, bu durum adli vaka olarak düşünülerek hastane yetkilileri ve polisine bildirilmelidir. Kasıtlı olduğu düşünüldüğü durumlarda ise istismar şüphesi olarak kayıt altına alınmalıdır.

- **Su zehirlenmesi:** Çocuğun aşırı miktarda su içmesi, buna zorlanması sonucunda solunumunun durması, komaya girmesi ve ölmesiyle sonuçlanan durumdur. Çoğu zaman nedeni ortaya çıkarılamamaktadır. Bu durumlarda çocuğun vücudunda morarma, herhangi bir yanık izi vb. diğer fiziksel istismar izlerine de rastlanmaktadır (Yalçın, 2011).

2)Fiziksel İhmal

Çocuk istismarı ve ihmali bakıldığında, istismar ve ihmal birbirinden bağımsız olarak ele alınabilececek olgu ve kavramlar değildir. İstismar ve ihmal olgusunun farkları kolaylıkla birbirlerinden ayırt edilemezdir. Fakat istismar edilmiş bir çocuk, ihmal edilmiş bir çocuğa göre daha öfkeli, agresif bir takım tavırlar sergiler. İhmal edilen bir çocuk ise genel olarak, depresyon ve duygusal eksiklik belirtisi göstermektedir (Gill, 1987).

Barnett’a göre çocuk ihmali; tek başına çocuğun eğitim ihmali ile ilgili değil, sosyal ve ahlaki eğitimini de kapsayan bir durumdur. Sedlack ve Broadhurst ise çocuk ihmali; çocuğun fiziksel, duygusal ve eğitsel bir takım araçlarını karşılamada yetersiz kalmak olarak tanımlamaktadır (Righthand ve ark, 2003).

Çocuk ihmali, fiziksel istismardan daha çok karşılaşılan ve çocuk ölümlerinin temel nedenleri araştırıldığı zaman göz ardı edilemeyecek kadar fazla sayıda olduğu görülmektedir (Polat, 2001). , Çocuk ihmali, çocuklara uygulanan diğer istismar şekilleri arasında, daha çok şekilde çocuğu ilgilendiren bir husustur. Diğer tüm istismar türlerinin oranı %44 civarındayken, ihmal olgularının oranı %58 civarlarındadır. Genel olarak, ihmal edilen çocukların ölüm nedenleri onların fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmamasıdır (Kayaberoğlu, 2001).

- ❖ Fiziksel İhmal: Çocuğun beslenme, barınma, giyinme gibi temel bir takım ihtiyaçlarını karşılamada eksiklik ve yetersizlikle fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2002; Altınsu, 2004).
 - a)Yetersiz Beslenme: Çocuğun beslenmesinin ihmalinin bir sonucu olarak büyüme hızının beklenenden daha düşük bir seviyede gerçekleşmesidir. Eğer çocuktaki bu sorunu açıklayacak geçerli bir neden yoksa fiziksel ihmal akla gelmektedir.
 - b)Uygun olmayan Giysiler: Çocuğun üzerine çok büyük ya da küçük bedendeki giysiler giydirilmesi, mevsime uygun olmayan veya yetersiz kalan giysilerle dolaştırılması fiziksel ihmali olasılığını yükseltmektedir.
 - c)Yetersiz Temizlik: Çocuk ihmalinde sık görülmekte olan diğer bir durum ise çocuğun kendisinin ve giysilerinin kirliliği veya kötü kokması şeklindedir.
 - d)Yetersiz Ev Koşulları: Çocuğun içerisinde yaşamını sürdürmekte olduğu kötü ev koşulları da ihmal bulguları ile birlikte değerlendirilebilmektedir.
 - e)Kazalara Karşı Önlem Alınmaması: Küçük yaşta bir çocuğun motorlu bir taşıt (araba) içerisinde yalnız bırakılması, ilaç, ateş ve zehirli maddeler gibi çocukların zarar görebileceği bir takım tehlikeli maddelerin kolay ulaşılabilecek yerlerde bulunması, tedarik edilmesi vb. gibi davranışları kapsamaktadır.
 - f)İntrauterin İhmal: Doğmamış bebeğin ihmali olarak değerlendirilen bu fiziksel ihmal türünde, annenin hamilelik süreci içerisinde, ilaç, sigara veya alkol vb. gibi bir takım zarar verici maddeler kullanması ya da doğum öncesinde gerekli tıbbi destek ve bakımı almamasıdır (Şahin, 2002).

Ayrıca, fiziksel ihmale uğrayan çocuklar sık sık hastalanmakta ve bu hastalıkları uzun vade de geçmemektedir (Yalçın, 2011).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri temel alınmıştır. Araştırmaya uygunluğu açısından, bu araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

Bu yöntemde veriler günlük yaşamımızdaki iletişim tekniklerinden bir tanesi olan konuşma tekniği ile toplanılmaya çalışılır. Görüşmeyi gerçekleştirecek olan araştırmacı, bu yöntem aracılığıyla veri toplamak amacı ile birlikte önceden hazırlanmış soruları sormanın yanı sıra, konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için de görüşme sırasında ek sorular sorma hakkına sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada, çalışmanın amacı ve uygunluğu açısından kullanılan teknik yarı yapılandırılmış araştırma yöntemidir. Bu araştırmada araştırmacı kişiye bu esnekliği sağladığı için görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013 – 2014 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi sonu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 devlet ilkokulunda görev yapan toplam 5 yönetici (müdür, müdür baş muavini ve müdür muavini) ve 25 öğretmen (sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, rehber öğretmenleri ve özel eğitim öğretmeni) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında amaca uygunluğu açısından, araştırmaya sadece okul yönetici ve öğretmenleri dâhil edilmiştir.

Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenerek, kartopu ve zincirleme örnekleme göre çalışma grubu oluşturulmuştur (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Kartopu ve zincirleme örnekleme yönteminin kullanılmasındaki temel amaç ise evrenin tümüyle çalışılmayacak kadar büyük olduğundan probleme ilişkin yeterli bilgi kaynağı teşkil edebilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkili bir yöntem olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada, özellikle Lefkoşa'nın başkent olması bakımından, önemli bir noktada bulunması göz önünde bulundurularak burada eğitim alan öğrenciler açısından farklı seviye ve özellikleri barındırdığı düşünölen iki ilkokul seçilmiştir. Bu yüzden de araştırma kapsamında Lefkoşa'da eğitim veren büyük, köklü ve en fazla söz ve etkiye sahip olabilecek iki okulun yöneticileri ve öğretmenlerinden oluşacak şekilde 30 katılımcı ile çalışma grubu oluşturulmuş, öğrenci ve veliler ise araştırma dışında bırakılmıştır.

Araştırmaya KKTC Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 kamu ilkokulunda görevli toplam 5 yönetici ve 18 öğretmen, 4 branş öğretmeni, 2 rehber ve bir de özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan toplam eğitimci sayısı ise 30'dur.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın probleminin daha iyi anlaşılabilmesi ve problemin çözümüne ışık tutacak tüm teorik bilgiler kaynak taraması, bulguların elde edildiğı tüm diğer bilgiler ise yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilmiştir. Araştırma verileri 20 Mayıs - 6 Haziran 2014 tarihleri arasında araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin uygun oldukları saatlerde kendi istedikleri veya görüşmeye uygun buldukları mekânlarda yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada istismar ve ihmal edilen öğrencilerin ilköğretim yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla ortalama 20 veya 25'er dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler halinde araştırmacı ve katılımcılar arasında yapılarak, veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan görüşme formu değişik zamanlarda, planlı çalışılması sonucu araştırma danışmanları Doç. Dr. Gökmen Dağılı ve Prof. Dr. Mehmet Çağlar araştırmacı işbirliği içerisinde hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları 'İstismar ve İhmal Edilen Öğrencilerin İlkokul Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlenmesi: Karşılıklı Durum Çalışması' adlı yüksek lisans araştırması için hazırlanmış ve tarafımızdan denenerek geçerliliğı ve güvenilirliğı test edilerek, bu araştırma içerisinde kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında uygulanan görüşme formunda ilkokul yönetici ve öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmalinin gerçek-leşmesindeki süreçte rollerinin ve ne tür fonksiyonlarının olduğunun ortaya çıkması amaçlanarak, konu hakkındaki görüşlerinin ortaya koyabilecek şekilde görüşme soruları hazırlanmıştır.

Araştırmada görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu üç ayrı uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanmış, böylelikle bazı soruların içeriğı benzemesinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiş, bazı soruların ise anlaşılabilirliğı geliştirilerek forma son şekli verilmiştir (EK 1). Üç okul yöneticisi, üç öğretmen, seçilerek pilot görüşme yapılmıştır. Böylece, görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır. Bu amaçla, görüşme sırasında kaydedilen sesler veya el notlarından oluşan veriler, bilgisayar ortamında oluşturulan görüşme döküm formu şeklinde yazılı biçime dönüştürölmüştür. Görüşmeler sonrası elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Anlamlı bölümlere ayrılan bu veriler daha sonra kendi içinde anlamlı bütünler oluşturan bu bölümler isimlendirilerek kodlanmıştır. Tüm verilerin kodlama işleminin tamamlanması ardından bir kod listesi oluşturulmuş ve bu liste verilerin incelenmesi ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür.

Bu aşamadan sonra ise araştırma danışmanı olan iki uzmandan dökümleri inceleyerek sorulan soruların açık veya anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve de araştırma için gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek kontrol etmeleri istenmiştir. Araştırma danışmanları kodlama anahtarları ve görüşme listelerini ayrı ayrı okuyarak görüş birliğı ya da ayrılığı olan konularda tartışmaları yaparak gerekli düzenlemelerde bulunmuşlardır. Varılan son noktada ise iki uzmanın % 85 oranında görüş birliğı içerisinde oldukları görölmüş ve çalışma sonunda

soru maddelerinin geçerliği saptanmıştır. Görüşme sorularının istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu araştırmada veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler iki bölümden oluşan görüşme formu içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada önce görüşme formunun birinci bölümünde bulunan ve belirtilmesi istenen kişisel bilgilere ait bölüm katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Daha sonra ise aynı formun ikinci bölümünü oluşturan araştırma sorularının cevaplarından elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın problem cümlesi “Okulunuzda öğrencilerde karşılaşılan hangi davranışlar çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilir? Düşüncelerinizi açıklar mısınız?” şeklinde belirtilmiştir.

Katılımcılara okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışların hangisiyle çoğunlukla karşılaştıklarının tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu da sorulmuştur.

A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %67’si, öğretmenlerin %25’si ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %50’si, öğretmenlerin %46’sı Fiziksel İstismar ve İhmal ile çoğunlukla karşılaştıklarını belirtmiştir.

Fiziksel İstismar ve İhmal Olarak Değerlendirilen Davranışlar

Öğrencilerin uğradıkları fiziksel istismar ve ihmali kapsamında değerlendirilebilecek davranışlara ilişkin katılımcı görüşlerinin dağılımı oranlar ve temalar altında Tablo 1’de belirtilmiştir. Yapılan görüşmeler sırasında katılımcılara konu ile ilgili birden fazla görüş belirtilebilecekleri ifade edildiği için, katılımcıların belirttikleri görüşler katılımcı sayısından fazla çıkmıştır.

Tablo 1: Yönetici ve Öğretmenlerin Çocuklarda Fiziksel İstismar ve İhmal Olarak Belirttikleri Davranışlar (OKUL A ve OKUL B)

TEMALAR	OKUL A									
	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN				
	Belirten	Belirtme yen	Toplam	Yüzde		Belirten	Belirtme yen	Toplam	Yüzde	
Çocuğa fiziksel şiddet uygulanması	3	-	3	100	-	12	-	12	100	-
Dayak ile cezalandırma/disipline etme	3	-	3	100	-	12	-	12	100	-
Çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılanmaması; çocuğun kılık kıyafetine (giyimine), kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen	2	1	3	67	33	8	4	12	67	33

gösterilmemesi										
Çocuğun güvenliğinin sağlanmaması	1	2	3	33	67	4	8	12	33	67
Çocuk üzerinde morluk, yara veya yanık izi vb. Rastlanılması	-	-	3	-	-	2	10	12	17	83
TEMALAR	OKUL B									
	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN				
	Belirten	Belirtme yen	Toplam	Yüzde		Belirten	Belirtme yen	Toplam	Yüzde	
Çocuğa fiziksel şiddet uygulanması	2	-	2	100	-	13	-	13	100	-
Dayak ile cezalandırma/disipline etme	2	-	2	100	-	13	-	13	100	-
Çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılanmaması; çocuğun kılık kıyafetine (giyimine), kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesi	2	-	2	100	-	13	-	13	100	-
Çocuğun güvenliğinin sağlanmaması	1	1	2	50	50	10	3	13	77	23
Çocuk üzerinde morluk, yara veya yanık izi vb. Rastlanılması	2	-	2	100	-	8	5	13	63	37

1.1.Çocuğa fiziksel şiddet uygulanması

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve fizik istismar ve ihmal kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100 ile öğretmenlerin %100 çocuğa fiziksel şiddet uygulanmasının çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendire ile birlikte bu tür davranışların fiziksel istismar olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici “Okulumuzun şu an ki temel sorunu fiziksel şiddettir. Öğrenciler aileleri tarafından sürekli şiddet görmektedir. E tabi şiddet gören çocuk ailesinden ne gördüyse okula gelip onu çevresine uygulamaktadır (G:Y(B(1)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Yukarıda görüşü aktarılan yöneticiyle aynı okulda görev yapan başka bir öğretmen ise, “Okulda sürekli şiddet var. Çocuk ailesinde ne görüyorsa onu uygulamaktadır (G:Ö(B(12)))” olarak görüşünü aktararak okullarında var olan fiziksel şiddetin, çocukların ailelerinde gördüğü bir takım davranışları, okuldaki çevrelerine yansıtıklarından söz etmiştir. Diğer okulda görev yapan başka bir yönetici; “Biz okulumuzda bu durumlarla pek karşılaşmıyoruz. Genellikle bizim

karşımıza böyle sorun yaşadığına dair bir takım belirtiler ya da nasıl söyleyeyim böyle bir sorunun olduğuna dair şikâyet gelmedi. Ama yine de çocuktur, oyun oynarken bir takım fevri tavırlar gösterebilir. Yeri gelmişken biz okulumuzda ailelerin yanı sıra öğretmenlerin günlük tahammül sınırını aştığında bu tür hareketleri onlarından yapmasından uzaklaştırıyor, engelliyoruz. Fakat yine de az da olsa şiddetin tam anlamıyla olmadığını söyleyemeyiz (G:Y(A(1))).” olarak görüşünü ifade etmiştir. Aynı okulda yer alan diğer bir yönetici ise, “Azda olsa fiziksel bulguları bazı çocuklarda gördük. Hatta bazı velilerle konuştuğumuzda çocuğunu dövdüğünü itiraf eden velilerimiz var (G:Y(A(14))).” şeklinde görüşünü ifade ederken aynı okuldan bir öğretmen diğer görüşlerin tersine genel olarak değerlendirme yaparak; “Fiziksel istismar çok var. Fiziksel şiddet türleri de bu şiddetle birlikte kendini göstermektedir (G:Ö(A(12))).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bu alt probleme ait iki okulda da yer alan katılımcı konumundaki yöneticilerin %100’ü ve öğretmenlerin %100’ü, öğrencilerde görülen çocuk istismarı ve ihmali davranışlarının birinin fiziksel istismar ve ihmali kapsamında, “çocuğa fiziksel şiddet uygulanması”nın olduğunu söylemişlerdir.

A okulundaki ve B okulundaki katılımcı konumundaki yöneticilerinin ve öğretmenlerin tamamı fiziksel şiddet uygulanmasının çok fazla olduğundan söz etmişlerdir. Bu konu ile ilgili genel olarak A okulundaki katılımcılar, ileri boyutlara dayanabilecek bu tür fiziksel şiddet olaylarıyla okulda pek karşılaşmadıklarından söz etmiş, çocuktur oyun oynarken fevri davranışlar gösterebilir, bunun altında da olası bir istismar durumu bulunabilir şeklindeki ifadeler de bulunurken, B okulundaki katılımcılar ise, fiziksel şiddetin okullarında çok fazla olduğundan söz etmiş, çocukların evde fiziksel şiddet altında istismara uğradığını ve gelip bunu okula yansıttıklarına değinmiştir. Bunun yanı sıra, B okulundaki yöneticiler evde bu tür istismara uğrayan öğrencilerin bunu aşırı bir şekilde okula yansıttıklarından da söz ederek, bu davranışları gerek öğretmenlerine davranışlarıyla, gerekse okul içinde arkadaşlarına veya okul eşyalarına zarar vererek göstermektedirler. Bu konu ile ilgili bir öğretmenin görüşü ise, fiziksel şiddet uygulanması ile ilgili tüm gerçekliği göz önüne sermektedir; “Baba anneyi, anne çocuğu, büyük çocuk ise küçüğünü döver” ve “Herkes gücü yettiğini” gibi ifadeler aslında evdeki şiddeti okula yansıtan çocukların aslında bunu yansıttıkları yönündedir.

Bu da göstermektedir ki, fiziksel şiddet altında fiziksel istismar A okuluna nazaran, B okulu ve çevresinde çoğunlukla karşılaşılan bir olgu olmakta ve bunun derin etkileri bu çevre de yaşayan çocukları oldukça etkilemektedir. Çıkan bu sonuçla birlikte çocuğun içinde yaşadığı çevrenin, kültüründe etkisiyle fiziksel şiddete sebep olabileceği düşünülebilmektedir. Erginer (2007)’in okul yöneticilerine yönelik çocuk istismarı ve ihmali konulu çalışmasında özellikle okul yöneticilerinin çocuk istismarı ve ihmali kavramındaki ilk çağrışımın çocuğa yönelik uygulanmakta olan fiziksel şiddet’tir. Bu çalışma doğrultusunda, çocuğun el ile ya da çeşitli cisim, araç kullanılarak dövülmesinin, kulağının veya saçının çekilmesinin, çocuğa çeşitli cisimler fırlatılmasının, şiddetli bir biçimde sarsılmasının, yakılması vb. davranışlar olarak tanımlanmıştır (Erginer, 2007).

1.2. Dayak ile cezalandırma/disipline etme

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve fiziksel istismar ve ihmali olarak kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulunda ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100 ile öğretmenlerin %100 dayak ile cezalandırma/disipline etmenin çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların fiziksel istismar olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlarla ilgili olarak bir yönetici, “Okulda fiziksel istismarın en gözle görülür şekli ‘Dayak’tır. Dayak çok. Okula gelen öğrencilerde ve ailelerinde çok fazladır. Örneğin okulda yaşadığımız bir durum, aşırı şekilde şiddete uğrayan bir çocuğun yüzündeki izleri görüp çocuğa nasıl olduğunu sorduk, bunun üzerine babasını okula çağırıp konuştuk, bunu yaparken rehber öğretmende yanımızdaydı. Fakat böylesi karşılaştığımız her durumda aileler yaptıklarının yanlış olduğunu kabul etmemektedirler. Ve maalesef çocuklar dayanın farklı boyutundaki izlerle okula

gelmektedirler. Eklemek gerekirse, görüşmelerden sonra aileleriyle eve dönen çocukların yine aynı şekilde dayığa maruz kaldıkları ya da daha ciddi şekilde şiddet içeren davranışlarla cezalandırıldıkları öğreniyoruz(G:Y(B(1))).” Olarak görüşlerini ifade etmiştir. Diğer okuldan bir yönetici ise, “Fiziksel istismar olarak, ‘Evet beni dinlemez, söylediklerimi yapmadığı için evde de çok fazla yaramazlık yaptığı için arada bir iki tokat vururum.’ Diye itiraf eden velilerimiz var. Çocuğa gerek ceza gerekse disipline etme açısından bunu düşünüyor aile sanırım ama bu bizim okulumuzda vardır (G:Y(A(14))).” Şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Yine aynı okulda görev yapan öğretmen ise Dayak ile cezalandırma/disipline etme davranışıyla ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır, “Aslında biliyor musunuz ırkçılık vardır. Genellikle bu durum göz önüne alındığında işte bizimkiler yapmaz, genelde göçmen gelen başka ülkeden gelen farklı kültürdeki kişiler yapar bu davranışları deniliyor. Oysa yaşam şartlarına bakıldığında ekonomik düzeyden kaynaklı çalışan anne babalarında tahammül sınırlarına bağlı olarak bu tür davranışlarda bulunabiliyorlar (G:Ö(A(12))).” Şeklinde görüşünü ifade ederek gerek başka kültürden gelen kişiler gerekse adanın yerleşik halkı için yaşam şartlarındaki ekonomik düzeyin değiştiği, ekonomik gelir sıkıntısı ile anne veya babaların tahammül sınırlarının aşılarak, öfke yansıtıcı davranışlar sergileyebileceklerini de görüşlerine eklemiştir.

Açıklama ve görüş yüzdelere bakıldığında, A okulundaki ve B okulundaki katılımcı konumundaki yöneticilerin ve öğretmenlerin, dayak ile cezalandırma/disipline etmenin çok fazla olduğundan söz etmişlerdir. Bu konu ile ilgili genel olarak A okulundaki katılımcılar, ailelerin, ailelerinin yanı sıra zaten kendilerinin de birer ebeveyn olarak, Türk toplumunun örf, adet, gelenek ya da kültürüne göre çocukları dayak ile cezalandırma veya disipline etmenin bir yöntem olarak geçmişten beri benimsediğini ifade etmişlerdir. Çocuklarının ailelerinin yanı sıra, eğitimcilerinde bu yönde davranışlarının bulunduğu değinen bir yönetici, “Ne yazık ki öğretmenlerimizin de günlük tahammül sınırları dolduğunda, bu tür davranışlar sergileyebiliyorlar. Fakat biz yönetim olarak buna engel oluyor, öğretmenleri uyararak bilinçlendiriyoruz” demiştir. Bu konuda çok çarpıcı bir olay yaşamadıklarını fakat, yaramazlık yaptığı veya velisini dinlemediği durumlar da birkaç velinin kendisinin yönetici ve öğretmenlere böyle durumlarda çocuğu bir, iki tokatla dövdüğüne değinmiştir. B okulundaki katılımcılar ise, fiziksel şiddette belirttikleri gibi, çocuğun dayak ile cezalandırılması/disipline edilmesinin, oldukça karşılaştıkları bir durum olduğunu geçmiş yıllarda ve günümüzde hala bunun birçok örnek durumuyla karşı karşıya geldiklerinden bahsetmiştir. Çocukların gerek hafif, birkaç tokat veya kulak çekilmesi gibi şiddete maruz kalabileceği gibi, herhangi bir aletle de cezalandırıldıkları durumla karşı karşıya kaldıklarından söz etmişlerdir. Örnek olarak ise, evden kaçtığı için dayak yiyerek, sonrasında evin bahçesinde zincire bağlanıp bir geceyi geçiren çocuğun olduğu ya da herhangi bir durum karşısında yaramazlık vb. gibi ve idare görüşme için aileyi çağırdığında, aile daha okuldan çıkmadan çocuğu okul bahçesinde cezalandırmak için dövdüğünden söz etmiştir. Bu da göstermektedir ki, çocuğun dayak ile cezalandırılması/disipline edilmesi şeklindeki fiziksel istismar A okuluna nazaran, B okulu ve çevresinde daha çoğunlukla karşılaşılan bir olgu olmakta birlikte, çocuğa zarar verebilecek, ağır boyutlarda bulunan durumlarla karşılaşılabileceği bunun etkeni olarak ise, kişilerin kendi özelliklerinin ve psikolojilerinin bu davranışlara sebep teşkil edeceği söylenebilir.

1.3.Çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması; çocuğun kılık kıyafetine (giyimine), beslenmesine ve kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna, temizliğine özen gösterilmemesi

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve fiziksel istismar ve ihmal olarak kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %67’si, öğretmenlerin %33’ü ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100’ü, öğretmenlerin %100’ü çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmamasının çocuk istismarı ve ihmal olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların fiziksel ihmal olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmal

kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici “İhmal edilen çocuk var mı evet var görüyoruz bunları. Örneğin, çocuk saç başı darmadağın gelir okula. Her gün değilse bile, ara sıra kahvaltı yapmadan gelen, defterini, kitabını getirmeyen, evde ödevleri kontrol edilmeyen öğrencilerimiz var bunu görüyoruz yani (G:Y(A(14)))” şeklinde görüşlerini ifade ederken diğer okuldan bir yönetici ise, “Çocuklar okula hazırlanırken maalesef ki anneleri de işe hazırlanıyor. Yani çocuk kendi yağında kendi etini pişiriyor... (G:Y(B(14)))” şeklinde ifade ederken aynı okuldan diğer bir yönetici ise diğer yöneticinin görüşlerini şu şekilde desteklemiştir, “Bazı çocuklar üst baş kötü bir şekilde okula gelir, okul çocuğa ayakkabı verir ama çok okula yine eski ayakkabı veya terlikle geldiğinde alınan cevap şudur; ‘Ailem kardeşime verdi’ veya ‘Sattılar’dır. Yine okul çocuklara benzer önlük ve giysi yardımı yapılır, hatta bu bazı eğitimciler tarafından şahsileştirilir ama sonuç yine aynıdır verilen şeyler ya kaybedilir ya da satıldığı bilgisine ulaşılır. Yine okula gelmeyen öğrencilerimiz merak edilerek arandığında alınan cevap; ‘Küçük kardeşi vardır, bakacak biri yoktur o yüzden evde kardeşine bakıyor’dur. Ve tabii bununla sınırlı değil, bir süre sonra bu çocukların bazılarının (özellikle kız) okulu bıraktığı gerçeği de vardır. Aç gelen öğrencilerimize ek birkaç şey daha söylenecek olunursa, sabah kahvaltısı için annesinin akşamdan yaptığı lahmacunu alarak okula gelen öğrenciler vardır. Bu sağlıksız bir beslenme şeklidir. Ne yazık ki, bazı öğrencilerin diğer arkadaşlarına akşam ne yedin diye sorulduğunda ‘makarna’ cevabını veriyorsa kendisi de sorulduğunda aynı cevabı veriyor, bu da gösteriyor ki bu çocuk belki de o akşam yemek yememiş, aç yatmıştır. Ailelerin çocuklarına verdikleri en fazla harçlık miktarı 1 TL’dir. Çocuklara bu miktar yetmiyor doğal, bu yüzden çocuk, yemişini paylaşmak istemeyen bir çocukla gezerek yanında ona yemiş vermesini beklediğini ya da bazılarının arkadaşının elinden alıp kaçtığını sorulduğunda ise ‘aç’ olduğunu söylediğini de gördük (G:Y(B(1)))” şeklinde ifade etmiştir. Aynı okuldan diğer bir öğretmen de; “Çoğu anne akşama kadar evde değil, işte temizliğe gidiyor, orda burada çalışıyor ve çocuklar sokakta. Anne yorgun geliyor, baba yorgun geliyor, çocuklar yeteri kadar sevgi ve ilgili göremiyorlar. İşte kahvaltı yapmadan gelir, akşama kadar açtır, o, bu ne verirse onu yer, o şekilde devam ediyorlar. Büyük bir kısmı bu şekilde maalesef (G:Ö(B(2)))” şeklinde ifade ederken diğer okuldan bir öğretmen ise görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir; “İhmal olarak, örneğin anne baba ayrı bir çocuk, hafta sonu babasında kalırsa ödevi yapılmıyor mesela” ve yöneticiye ‘Peki, dikkatini çeken bir şey var mı bu konuda dendiğinde?’ genelleyerek sözlerine şöyle devam etmiş ve “Çok aşırı bu durumlar yok. Bizim okul biraz daha şeydir size söyleyeyim, yani öyle hesapta biraz daha kaliteli gibi görünürük onçin bu dedikleriniz pek fazla yoktur. Var ama... Yani diğer okullar dediğim, özel okulları dışarı alın, köy okullarından da bazıları bize göre daha iyidir. İşte ben Gazimağusa bölgesindeki X okuldan geldim buraya. Orasının durumu buraya yakındı. Yani çocuğun öz bakımının eksik kaldığı işte, temiz eli yüzü düzgün, kıyafeti yetersiz geldiği nadir durumlarda olsun var... İhmal de her türlü ortamda karşımıza çıkabiliyor yani (G:Y(A(2)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Son olarak ise, A okula göre B okulunda hem konum özellikleri hem de okula giden öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu açısından ‘kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesi’ ile ilgili bir takım sorunlarla karşılaşılmaktadır. Bu yöndeki en genel ve tanımlayıcı görüşlerini sorunun çevresinde görev yapan yönetici görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir; “Bazı öğrencilerimizin kaldıkları evlerin durumları içler acısı, tek göz bir oda da yaşamlarını sürdüren aileler var. Son zamanlarda belediye bu yerleri kontrol ediyor. Mesela bazı evlerin mutfaklarıyla tuvaletleri neredeyse aynı alan içerisin de bulunuyor, belediye ise kontrolleri sonucu bu evleri belirli uygulamalara tabi tutuyor (G:Y(B(1)))” Bu tür ailelerin yaşadığı ortamların hem fiziksel hem de duygusal açıdan çocukların ve insanların yaşamasına uygun olmayan sosyo-ekonomik açıdan düşük seviyede ortamlar olduğunu da ekleyerek görüşlerini bu şekilde ifade etmiştir.”

Açıklama ve görüş yüzdelerine bakıldığında, A okulundaki katılımcı konumundaki yöneticilerin yarısından fazlası ile öğretmenlerin yarısından azı ile B okuldaki katılımcı konumundaki yöneticilerin ve öğretmenlerin ise tamamı, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, kılık kıyafetine ve ailesinin yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesinin karşılaştıkları bir durum olduğundan söz etmişlerdir. Katılımcılar, çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmaması konusunda

çocukların kahvaltı yapmaması, beslenmesinin yetersiz kalması, dengeli ve gerekli saatler de beslenmemenin gerçekleşmemesi, iki okuldaki katılımcıların ortak görüşlerini oluşturmaktadır. Erginer (2007)'in çalışmasına göre, ailelerin kahvaltı yapmadan evden çıkmasına izin verdikleri, çocuğun dengeli şekilde beslenmesi için gerekli tedbirlerin yerine getirilmemesi, beslenme saatleri için gerekli hazırlığın yapılarak, özenin gösterilmemesinin fiziksel istismar ve ihmal olarak nitelendirilebileceği yönündedir (Erginer, 2007). A okulundaki katılımcıların görüşlerine göre ailelerin bu davranışı daha az gösterdikleri görüşlerine ulaşılrken, fakat çocuğun ağız kokusundan dahi aç, olup olmadığını anlayan öğretmenler de bulunmaktadır. B okulundaki katılımcı görüşlerine göre ise, bu durum daha farklı olarak, bu bölge de bulunan ailelerin kendileri tamamen çalışmaya verdiklerinden, çocukların genellikle kahvaltı yapmadan geldikleri, okul sonrası evde kimsenin bulunmadığından aç kaldıkları, aynı şeyin akşam yemekleri içinde geçerli olduğunu ve ertesi gün okul aç yine akşam yemeğini yemeden, kahvaltı yapmadan gelen öğrenciler olduğundan söz etmişlerdir. Hatta bu öyle ileri boyuttadır ki okulda açlıktan bayılan öğrenciler de olmuştur. Aynı zamanda geçmiş senelerde TC Büyükkelçiliğinden yardım geldiğini, bu sene ise sadece bir kez öğrencilere süt dağıtıldığından söz etmişlerdir. Katılımcılar çocukların kılık kıyafetine (giyimine), kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesi ilgili olarak ise, A okulundaki katılımcılar sıklıkla bu durumla karşılaşmadıklarını, nadiren kılık kıyafeti özensiz öğrencilerle karşılaştıklarından, çocuk ve ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğu ile ilgili olarak kendi tecrübelerini anlatan ve ağılda yaşayan ailelerin olduğunu söyleyen tek bir yönetici olmuştur. B okulundaki katılımcılar, çocukların giyim kılık kıyafeti konusunda birçok öğrencinin bu şekilde karşılmasına geldiğinden, okulun hatta öğretmenlerin bazılarının bu durumu kişiselleştirerek yardımda bulduklarından söz edilmiş, fakat ailelerin bu yardımları ya diğer çocuklarına kullandıkları veya sattıklarından söz etmişlerdir. Çocuk ve ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğu ile ilgili olarak ise, okulun çevresinde bulunan evlerin yaşam koşullarının kötü, sağlıksız olduğundan söz etmişlerdir. Hatta bir yönetici bu sağlıksız koşullardan dolayı belediyenin bazı evlere kontrol amacıyla gittiğinden de söz etmiştir. Bu da göstermektedir ki, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, kılık kıyafetine ve ailesinin yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesi A okuluna nazaran, B okulu ve çevresinde çok sık görülen bir durum olmakla birlikte, çocukların yaşamlarını ve sağlıklarını etkilemektedir. Fakat aslında karşılaşılan bu durum, kültür, ekonomi vb. durumlara bakılmaksızın ebeveynlerin kendilerinde bulunan karakteristik özelliklere bağlı sebeplerden kaynaklandığı söylenilebilir. Erginer (2007)'in çalışmasında, çocukların düzgün şekilde mevsime uygun giydirilmesinden aileler sorumlu bulunmaktadır. Özellikle çocukların kış mevsiminde giyimlerinin soğuk havadan koruyucu şekilde olması gerektiği, okul üniformasının temizliği ve süzenin ailenin öncelikli bir önem göstermesi gerektiği ve böylece çocuğun doğru alışkanlıklar kazanmasının sağlanması gerektiğidir. Çocuğun ve ailesinin yaşadığı ortamında temizlik şartlarının yeterince sağlanması oldukça gereklidir. Böylece, çocuğun giyimine gerekli özenin gösterilmemesi, çocuğun ve ailesinin yaşadığı ortamların temizliğinin karşılanmaması fiziksel istismar ve ihmal olarak değerlendirilmektedir (Depanfilis, 2006; Erginer, 2007).

1.4.Çocuğun güvenliğinin sağlanmaması

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve fiziksel istismar ve ihmal olarak kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33'ü, öğretmenlerin %33'ü ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %50'si, öğretmenlerin %77'si çocuğun güvenliğinin sağlanmamasının çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların fiziksel ihmal olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici "Şu an görev yaptığım okulda çocukların güveninin tehlikeye atıldığı pek bir durum görmedim doğrusu. Bazı aileler bunun farkındadır. Anne baba çalıştığı zaman çocuğunun dışarı çıkıp kötü kişilerin tacizine uğramamak için bir etüte de gönderemiyor bir bakıcı da bulamıyor. Öyle durumlarla da karşılaştıydım, 'B okulu'nda da çalıştım ben. Kapının önünden

geçerken çocuklar demirlere saldırırdı. Kapılar kilitliydi. Dışarıya çıkmasınlar diye. O çocuklar camdan seyredirdiler dışarıyı. Aile bir taraftan korumaya çalışırken bir taraftan da o çocukların psikolojisini mahvediyordu. İki seçenek, iki kötü seçenektan birini seçmek zorunda kalıyorlardı. Bunlar ekonomik sebeplerden. Ee etüte de gönderemez iki seçenek arasında kalır çaresiz ve bir tanesini seçmek zorunda kalır. Bu da maalesef çocuğu işten gelene kadar eve kitlemek (G:Y(A(1)).” şeklinde ifade etmiştir. Aynı okuldan diğer bir öğretmen ise, “Bu tür bir ihmal beklide bizim okulumuzda pek karşımıza çıkmıyor fakat olası durumun yaşanabildiği başka okullarda, Mesela ‘B okulu’nda daha çok karşılaşıyor böyle durumlarla, ama doğruya doğru daha elittir bizim öğrencilerimiz ve bu durum çok azdır diye düşünüyorum. Mesela gelen bu işleyenlerin (işçi) öğlen evde olmayışı ve çocukların kendi başına, kimsenin hesap sormaması. Okuldan çıkar eve gider. Hatta bu okulda değil ama ‘B okul’una yakın bir yerdeki başka bir okulunda bir tek bir sene bir olay X okulunda başıma geldi, çocuk okuldan çıktığında ailesi evde yoktur ve yanına aldı başka bir çocuğu gezdirdi bütün Lefkoşa’yı... Başka bir şey de gelebilirdi başına polise gittik, şey yaptık... Tamam okul saati dışındaydı ama ben da şey yaptım aileyle görüştüm. O zaman onlarda insanlarda aradı beni falan öyle bir şey yani, ihmal dediğim ailelerin çalışması ve çocukların o sürede herhangi birinin sorumluluğunda olmaması, okul saatleri dışında kendi başlarına olması (G:Ö(A(6))).” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer okuldan bir öğretmen ise, “İhmal boyutlarına bakacak olursak, çoğu anne akşama kadar evde değil, işe gidiyor, temizliğe gidiyor, orda burada çalışıyor, tabi baba da aynı... Ve çocuklar sokakta.. Sabah kahvaltı yapmadan geldikleri gibi akşama kadar aç ve kim ne veriyorsa onu yiyorlar.. Bu halde sokakta bir başına tehlikedeler... (G:Ö(B)2)))” şeklinde görüşlerini ifade ederken, aynı okuldan yönetici ise benzer görüşleriyle öğretmeni desteklemiş ve şunları söylemiştir; “Bölgemizde çocuklar okul sonrası genel olarak aile yokluğunda başıboş kalmaktadır. Ailelerinin yokluğunda başıboş kalan bu çocuklar için yakın çevrede bir kurum açılmıştır. Şükür ki bu çocuklar okul sonrası tespit edilerek alınıp buraya götürülüyor ve derslerine destek gösterilirken, boş vakitlerinde bir takım aktivitelerle de uğraşma göstermeleri sağlanıyor. En azından sokakta başlarına bir iş gelmesinden çok daha iyi... (G:Y(B(1)))”.

Açıklama ve görüş yüzdelerine bakıldığında, A okulundaki katılımcı konumundaki yöneticilerin yarısından fazlası ile öğretmenler ile B okuldaki katılımcı konumundaki yöneticilerin ve öğretmenlerin ise yarısından fazlası çocuğun güvenliğinin sağlanmamasının karşılaştıkları bir durum olduğundan söz etmiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü görüşlerinde belirtmiş oldukları örneklerle birlikte, çocukların zarar görebileceği koşulların iyileştirilmesi, önceden belirlenerek düzeltilmesi, gereken önlemlerin alınmasının anne babaların görevleri olduğu yönündedir. Bu durum A okuluna nazaran B okulu çevresinde daha çok yaşanmaktadır. Katılımcı görüşlerine göre A okulundaki karşılaşılan durum en fazla anne veya babanın okul çıkış saatine yetişemedikleri ve çocuklarını 1-2 saat boyunca okul bahçesinde bıraktıkları yönündeyken, B okulunda maddi durum yetersizliğinden dolayı çocukların eve kilitlenerek işten gelene kadar ailelerini beklemeleri veya bütün gün sokakta başıboş bir şekilde dolaştıkları ve bu durumundan bu çocukların oldukça tehlikeli şartlarda bulduklarına değinilmiştir. Erginer (2007) benzer konudaki çalışmasında, katılımcıların çocuğun güveninin sağlanmamasına dair görüşlerinin; evde pencere, balkon gibi yerlerin güvenli hale getirilmemesi, yanıcı, patlayıcı madde ve sistemlerin çocuklardan saklanılmaması, zehirli maddelerin ulaşımının kolay yerlerde tutulması, elektrik, doğal gaz gibi sistemlerin güvenliğine gerekli önlemin gösterilmemesi, cadde ve sokaklarda oynamak zorunda kalan çocuklar için gereken tedbirlerin alınmaması, ulaşım araçlarında çocuklar için güvenli tedbirlerin alınmaması şeklinde ifade etmişlerdir (Erginer, 2007). Tüm bunlara ek olarak ise, Depanfilis’e göre ailenin çocuk için güvenli olmayan bir yerde ikamet etmesi de fiziksel istismar ve ihmal olarak değerlendirilen davranış ve durumlar içerisinde yer almaktadır (Depanfilis, 2006). Bu da göstermektedir ki, A okuluna nazaran B okulu ve çevresinde ailelerin çocuklarını ciddi anlamda bilinçli olarak, fakat ekonomik durum veya imkan yetersizliğinden dolayı aşırı şekilde güvenlikleri için tehlike arz edecek koşullarda bıraktıkları ve bu durumunda olası fiziksel istismar ve ihmal olgularını yarattığı söylenebilir.

1.5.Çocuğun üzerinde morluk, yara vb. izine rastlanması/aletli veya ağır yöntemlerle dayak yemeleri, cezalandırılmaları

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve fiziksel istismar ve ihmal olarak kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33'ü, öğretmenlerin %33'ü ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %50'si, öğretmenlerin %77'si çocuğun üzerinde morluk, yara vb. izine rastlanması/ aletli veya ağır yöntemlerle dayak yemeleri, cezalandırılmalarının, çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların fiziksel ihmal olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici; “Okulumuzda fiziksel şiddet oldukça fazla, bunun örnekleriyle de karşılaşıyoruz. Düşünün aşırı şekilde şiddete uğrayan bir çocuğun yüzündeki iz çocuğa sorulur, baba okula çağrılır rehber öğretmenle birlikte bu durum sorulur aileyle konuşulur ama aile bu ağır şiddeti kabul etmez” diyerek bu sözlerini devam ettirerek yaşadıkları bir olayla ilgili şu örneği vermiştir; “11 yaşındaki erkek çocuk 3 eve gitmedi. Çocuğun 16 yaşında bir arkadaşı vardı ve çocuk okuldan kaçarak, Güzelyurt'taki arkadaşına gitmiş ve orda kalmıştır. Düşünün bu olayı çözmek için aile ve okul idaresi bir araya geldiğinde, aile okulu suçladı. İnanın bir çok durumda ailenin verdiği tepki hep aynidir. Bu olayın arındansa maalesef okulun sınırları dışında gerçekleştirilen ağır bir ceza çocuğa uygulanmış ve çocuk bir gece boyunca evin bahçesinde zincire bağlanmıştır. Yine dışarıdan aldığımız duymalara göre çocuklar hortum veya kemer ile dövülmesinde daha ileri raddelere gelebilecek bir takım ciddi şiddet boyutları da bulunmaktadır (G:Y(B(1)))” şeklinde görüşünü ifade ederken, yine aynı okuldan diğer yönetici; “Gözü şiş olarak okula gelen bir öğrenciyeye sorduğumuz zaman ‘ne oldu diye?’ annemi dinlemediğim için bana vurdu cevabını alıyoruz diyor (G:Ö(B(13)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Yine bir öğretmen; “Şiddet aşırı derece de varken, doğrusunu söylemek gerekirse ben birkaç aileyi Sosyal Hizmetlere şikâyet ettim. Yapıldı çünkü... Çocuk geliyor yüzü mor ve saklama ihtiyacı duyuyor. ‘Noldu?’ diyorsun ‘Televizyon düştü’ diyor, burada yalan var. Belli ki, tokat var dövülmüş dayanılacak gibi değil, birkaç kez üst üste olunca, veli de gelmiyor tüm isteklere rağmen, bende şikâyet ettim (G:Ö(B(2)))” şeklinde görüşünü ifade ederken aynı okuldan bir öğretmen “Okula geldiğim ilk senelerde üzerinde sigara yanıkları olan bir öğrenci görmüştüm (G:Ö(B(12)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Diğer okuldaki bir öğretmen de, “Geçmişte bir çalıştığım bir okulda çocuğun üzerinde yanık iziyle okula geldiği bir durumla karşılaştım ama burada henüz başımıza böyle bir olay gelmedi. Ağır boyutlarda karşımıza çıkan istismar boyutlarıyla karşılaşabiliyor insan (G:Ö(A(13)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Açıklama ve görüş yüzdelerine bakıldığında, A okulundaki katılımcı konumundaki yöneticilerin yarısından fazlası ile öğretmenlerin çok azı (yarıdan azı) ile B okuldaki katılımcı konumundaki yöneticilerin ve öğretmenlerin ise yarısından fazlası çocuğun üzerinde morluk, yara vb. izine rastlanması/aletli veya ağır yöntemlerle dayak yemeleri, cezalandırılması karşılaştıkları bir durum olduğundan söz etmiştir. A okulundaki öğretmenlerden bazıları daha önce buldukları okullarda ileri boyutlarda olabilecek şekilde ağır şekilde cezalandırılan ve üzerinde aşırı şekilde dayak yediği veya darp edildiğine dair yara izlerinin bulunduğu çocuklarla karşılaştıklarına dair görüşlerde bulunurken, henüz okullarında bu şekilde bulunmuş bir öğrenciyeye karşılaşmadıklarını söylemişlerdir. Bu da göstermektedir ki, A okuluna nazaran B okulunda bu olayların daha sık karşılaşılmasının nedeni özellikle buradaki yaşam amaçlarının daha çok hayat mücadelesi olan ailelerin üzerindeki aşırı yüklerle birlikte psikolojik açıdan bir takım sorunlara sahip olarak, tıpkı “güçlünün güçsüzü hükmettiği” kelimesinde olduğu gibi çocuklar üzerinde öfke patlamaları yaşadıkları ve kontrollerini kaybederek ileri boyutlarda zarar verici davranışlarda buldukları söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Fiziksel istismar ve ihmal olarak değerlendirilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla çeşit açılardan farklılık gösterebileceği düşünülen iki farklı okulda görev yapan okul yönetici

ve öğretmenlere düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. Açıklama ve oranların analizi sonucunda A ve B okulundaki tüm katılımcıların büyük bir çoğunluğu fiziksel istismar ve ihmal olarak değerlendirilen davranışların; çocuğa fiziksel şiddet uygulanması, dayak ile cezalandırma, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması; çocuğun kılık kıyafetine (giyimine), kendisi ile ailesinin içinde yaşadığı ortamın uygunluğuna ve temizliğine özen gösterilmemesi, çocuğun güvenliğinin sağlanmaması ve çocuk üzerinde morluk, yara veya yanık izi vb rastlanması şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılarına ifade ettikleri görüşler doğrultusunda en kolay şekilde belirttikleri görüşler fiziksel istismar ve ihmal kategorisi altında olmuştur. Tüm katılımcılar, hiçbir çekinceleri olmadan verilen bilgilendirme doğrultusunda düşüncelerini açıkça ifade etmişlerdir. Bunun sebebi, çocuk istismarı ve ihmali davranışlarında en sık ve yaygın şekilde karşılaşılan istismar ve ihmal türünün fiziksel istismar ve ihmal türü olması düşünülebilir.

Fiziksel istismar, istismar türleri arasında sıkça karşılaşılabilen ve en yaygın rastlanılan, bununla birlikte belirlenmesi en kolay istismar ve ihmal türüdür (Polat, 2007a). Erginer (2007)'in çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili çalışması sonucunda, katılımcı kişiler, aile tarafından çocuğun fiziksel şiddete uğramasını fiziksel istismar ve ihmal olarak değerlendirmiştir. Çocuğun sağlığına dikkat edilmemesi, beslenmesine, giyimine ve ailesi ile kendisinin de içerisinde yaşadığı aile ortamına yeteri önemin (temizlik, düzen vb.) gösterilmemesini fiziksel istismar ve ihmali olguları olarak belirtmiştir. Aynı zamanda çocuğun güvenliğinin sağlanmaması çocuk istismarı ve ihmali davranışları içerisinde fiziksel istismar ve ihmali olarak değerlendirilmektedir (Erginer, 2007) Ayrıca, ailelerin çocuklarına iki nedenle fiziksel şiddet uyguladıklarına değinmiştir. Bunlardan birincisi aileler çocuklarına psikolojik sıkıntı veya baskılardan dolayı şiddet uyguladıklarıdır. Diğeri ise, toplumumuz içerisinde, dayak ile disipline etmenin bir terbiye yöntemi olarak kabul gördüğü düşüncesine dayalıdır (Şahin, 2014). Bu da ailelerin fiziksel istismar ve ihmali uygulamasının hafif boyutlardan, ağır ve ileri boyutlarda çocuğa ağır şekilde zarar verebileceğinin söylenebileceğidir.

KAYNAKÇA

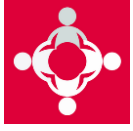
- Altınsu, B. (2004). Çocuklara Bakım Veren Hemşirelerin Çocuk İstismar ve İhmalini Tanımlayabilmeleri Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baysal, U., Uzel, N. (1990). Pediatride Muchausen Sendromu. Klinik Gelişim, 4. 855-858.
- Çocuk Acil Tıp Kitabı (2004). Çocuk Acil Tıp ve Yoğun Bakım Derneği Yayın No:6, Bölüm: 22 (Yrd. Doç. Dr. Ülfet Vatansever).
- Dervişoğlu, S. (2012). Çocuk İstismarı ve İhmali Açısından Sokakta Çalışan Çocuklar Ve Avrupa Birliği Uygulamaları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2151>.
- Erginer, F. (2007). Ankara İli İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğrencilerinin Aileleri Tarafından İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gill, D.G. (1987). Maltreatment as a Function of The Structure of Social System, in M.R. Brassard. R. Germain and S.N. Hart (eds) Psychological Maltreatment of Children and Youth, Newyork: Pergamon.
- Kayaberoğlu, İ. (2001). İhmali, Açlık ve Hipotermiye Bağlı Ölüm. Çocuk Forumu, 4, 29-34.
- Kuğuoğlu, S. (2004). Çocuk İstismarı ve ihmali. Ed. Şelimen, D. Acil Bakım, 3. Baskı, İstanbul: Yüce Yayın.
- Kurtay, D. (2007). Sosyal Hizmet Uzmanı, Çocuk İhmali ve İstismarının Önlenmesi, Toplum ve Siyaset.
- Ludwig, S. (2000). Child Abuse Textbook of Pediatric Emergency Medicine, Fleisher GR., Ludwig S. (ed). 4th ed. Philadelphia: LW&W, 1669-1704.
- MEB (2006) Zorlu Yaşam Olayları ve Etkileri. MEB –UNICEF Psikososyal Okul Projesi -2002 Eğitim Ortamlarında Şiddetin önlenmesi ve Azaltılması Hizmet-içi Eğitim Eğitimci kitabı Mart, 2006.
- Polat, O. (1997). Fiziksel İstismar Nedir?. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O. (1998). Çocuk İstismarı Nedir? Çocuk İstismarının Tipleri. Çocuk Forumu. Cilt 1, 1-11.
- Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2004). Çocuk İstismarı. Klinik Adli Tıp. 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2007a). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 Tanımlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O., İnanıcı, M.A., Aksoy, M.E. (1997). Adli Tıp Ders Kitabı. İstanbul: Nobel Yayınevi.

- Righthand, S., Kerr, B., Drach, K. (2003). *Child Maltreatment Risk Assessments An Evolution Guide*. Newyork: The Haworth Press.
- Sözen, Ş. (2005). “Çocuk İstismarını Tanıma ve Önlemede Sağlık Çalışanlarının Rolü”27. *Pediatric Günleri; Çocuk Dergisi, Bilimsel Program ve Özet Kitabı*, İstanbul.(4-7 Nisan 2005)
- Şahin, F. (2002). Çocuk İhmali: Tanı ve Tedavide Hekimler İçin İpuçları. *Klinik Pediatri*, 1(3), 103-106.
- Şahin, F. (2014). Fiziksel istismar. *Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım*. TemelBilgiler. Ed.: O. Derman, Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi, s.: 41-48.
- Tugay, D. (2008). Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turla, A. (2002). Çocuk istismarı ve ihmali olgularına tıbbi yaklaşım. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Dergisi*, 19(4):291-300.
- Vatansever Ü., Duran, R., Yolsal, E., Aladağ, N., Öner, N., Biner, B. Ve Karasalihoğlu, S. (2004). *Pediatric Acilde Çocuk İstismarı ve İhmali Olasılığını Akılda Tutulım*, Türk Pediatri Arşivi, 39, 120-124.
- Yalçın, N. (2011). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Projesi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
<http://cocuklaringelisimi.com/2013/09/23/cocukta-istismar-belirtileri/>, erişim tarihi 11.11.2014.

EXTENDED ABSTRACT

The child abuse and neglect had accepted as a important problem for children in our society and especially for all of the world, recently. The problem of child abuse and neglect, both schoolheadmasters and teachers’ positions are very important to identify and prevent it. When the literature are analyzed, the problem of physical abuse and neglect is accepted as the most common problem encountered. Accordingly this study’s aims that, the school headmasters and teachers are accept which behaviors as physical abuse and neglect. This study was carried in two different government primary schools that under the T.R.N.C Ministry of Education, Directorate of Primary Education Department. During the research, with the semi-structured interview technique, as a qualitative research method was used. In the two different schools, 5 headmasters and 25 teachers, in total 30 participants were interviewed. In accordance with this purpose the participants of the study, they examined the physical abuse into the 5 themes as; physical violence to the child / child battering, punishment or discipline to child with beating, child’s basic needs don’t fulfilled such as their nutrition, clothes etc., the children don’t protected by parent and finding of the bruises, wounds or burns on the children’s body. In order to be able to determine what the behaviors considered physical abuse and neglect are, it is asked what the opinions of the school administrators and teachers who work in two different schools, which are thought to be different from the different kinds, are what they think. As a result of the analysis of the explanations and ratios, a large majority of all participants in the A and B schools are classified as behaviors that are considered physical abuse and neglect; physical violence to the child, punishment by beating, failure to meet the child's basic needs; they expressed their opinion that the child is not dressed appropriately and cleanliness of the environment in which he / she lives and that the safety of the child is not ensured and that the child has bruise, scars, burn marks or the like. The opinions expressed by the participants in the easiest way in terms of the opinions expressed by them were under the category of physical abuse and neglect. All participants expressed their views clearly in the given information without any hesitation. For this reason, the most frequent and widespread abuse and neglecting behavior in child abuse and neglect behaviors can be considered as the type of physical abuse and neglect. Physical abuse is the most common type of abuse and neglect that can be frequently encountered among the types of abuse (Polat, 2007a). As a result of Erginer's (2007) study on child abuse and neglect, the participants considered physical abuse of the child by the family as physical abuse and neglect. He pointed out that the child's health is not taken care of, that he is not exposed to nutrition, clothing and family, and his / her family environment (cleanliness, order etc.) as physical abuse and neglect. At the same time, the lack of child safety is considered as physical abuse and neglect in child abuse and neglect behavior (Erginer, 2007). Furthermore, the families refer to physical violence against their children for two reasons. The first of these is that the family members are subjected to violence due to psychological distress or pressure. The other is based on the idea that discipline by beating is accepted as a method of training within our

society (Sahin, 2014). This suggests that families may suffer from severe physical and mental abuse and neglect, which can seriously damage the child in severe and advanced dimensions. All of these themes are occurred by the participant's opinions. Although, the most common type of abuse and neglect is examined as a physical abuse and neglect too.

Key Words: Child Abuse and Neglect, Physical Abuse, Physical Neglect

TIJSEG